

**Ημερίδα «Ανάπτυξη από τη Θάλασσα. Μια Ευρωπαϊκή Θαλάσσια Πολιτική για την Ελλάδα»
του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet του Παν/μίου Αθηνών**

**Ομιλία Γεν. Γραμματέα ΣΕΤΕ, Γιώργου Βερνίκου
Με θέμα «Παράκτιος & Θαλάσσιος Τουρισμός»**

25 Ιουνίου 2015

*Αξιότιμοι Σύεδροι,
Κυρίες & Κύριοι,*

Ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση να μιλήσω στην ημερίδα του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας, Jean Monnet του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Με την ιδιότητά μου ως Γενικός Γραμματέας του ΣΕΤΕ θα ήθελα να αναφερθώ στις προοπτικές του ελληνικού τουρισμού, στη μεγάλη προσπάθεια που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια και στο μικρό θαύμα που επιτελούν όλοι όσοι εργάζονται και επιχειρούν στον τομέα.

Πριν αναφερθώ στη συστηματική δουλειά που γίνεται από το ΣΕΤΕ στο κομμάτι του παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού, αλλά και στις μεγάλες προοπτικές που έχουν τα συγκεκριμένα προϊόντα, θα ήθελα ν' αναφερθώ επιγραμματικά στο σύνολο του τομέα. Αδιαμφισβήτητο το 2014 ήταν η χρυσή χρονιά μας. Υπενθυμίζω μόνο ότι για πρώτη χρονιά και με την συμβολή του τουρισμού, η χώρα κατέγραψε πρωτογενές πλεόνασμα. Με 14 δισ. ευρώ εισροή στην πραγματική οικονομία, οι μεγάλες πόλεις, τα νησιά, οι τουριστικοί προορισμοί τονώθηκαν και πάλι. Η τοπική οικονομία αναθάρρησε. Και αυτή είναι η μεγάλη συμβολή του τουρισμού στη χώρα: ότι έδωσε και πάλι ώθηση στο μικρό επιχειρηματία, στην ατομική επιχείρηση, στα ενοικιαζόμενα δωμάτια, στην ταβέρνα του χωριού, στον τοπικό έμπορο ενοικίασης αυτοκινήτων.

Αυτό που έκανε το 2014 πραγματικά «χρυσό» για τον ελληνικό τουρισμό ήταν η προσπάθεια όλου του τουριστικού κόσμου, εργαζόμενων και επιχειρηματιών, ενωμένων με κοινό όραμα, συγκεκριμένο πρόγραμμα και σκληρή δουλειά ν' αναδείξουμε και να καθιερώσουμε μαζί την Ελλάδα ανάμεσα στους καλύτερους τουριστικούς προορισμούς διεθνώς.

Κυρίες και κύριοι,

Ο ΣΕΤΕ δραστηριοποιείται για να δίνει δύναμη στη φωνή όλων των κλαδικών Ενώσεων και των επιχειρήσεων του τομέα, αντιμετωπίζοντας τα επιμέρους κατακερματισμένα προβλήματα σε συνολικό επίπεδο, παρέχοντας θεσμικές λύσεις, ισχυροποιώντας το πλαίσιο λειτουργίας με διαφανείς διαδικασίες και προωθώντας τα επιμέρους συμφέροντα, σε αντιστοίχιση πάντα με τις ιδιαίτερες ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Διαθέτουμε ως χώρα την κρίσιμη μάζα ανθρωπίνων πόρων, φυσικού κάλλους, ιστορικών & αρχαιολογικών μνημείων και κατάλληλων κλιματικών συνθηκών. Σίγουρα χρειάζεται και συστηματική δουλειά και ν' αντιμετωπίσουμε αρκετά από τα ζητήματα που θα βοηθήσουν ώστε να διατηρήσουμε την ανταγωνιστικότητά μας και να παρέχουμε στον κάθε επισκέπτη την ίδια υψηλής ποιότητας παρεχόμενη υπηρεσία και τελικό προϊόν.

Θέλουμε να πιστεύουμε –και εργαζόμαστε σκληρά γι' αυτό– ότι και φέτος η τουριστική περίοδος θα είναι εξαιρετική και θα πετύχουμε ακόμα μια θετική χρονιά για τον ελληνικό τουρισμό. Ειδικά αυτή τη περίοδο η χώρα μας το έχει ανάγκη.

Κυρίες και κύριοι,

Η Μεσόγειος δέχεται πάνω από 250 εκατομμύρια τουρίστες ετήσια, υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία τουριστικών προϊόντων και επιπρόσθετα όλες οι ναυτικές παραδόσεις έχουν γεννηθεί σ' αυτήν την περιοχή. 40 εκατομμύρια περίπου τουρίστες επισκέφτηκαν το Αιγαίο το 2014, που δεν παύει ν' αποτελεί το ωραιότερο σημείο στον κόσμο για γιώτινγκ, κέντρο του τόξου που ξεκινάει από τις Δαλματικές Ακτές,

περνάει από την Ελλάδα και φτάνει μέχρι τις ακτές της Τουρκίας και της Κύπρου. Πράγματι ο τουρισμός αποτελεί την οικονομική ραχοκοκαλιά των παράκτιων περιοχών και των νησιών του Αιγαίου.

Αποτελεί θετικό γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, έχει προχωρήσει σε μελέτη για μια ολοκληρωμένη εικόνα του οικονομικού μεγέθους των θαλάσσιων δραστηριοτήτων στην Ευρώπη, με την ονομασία «blue growth study». Η συγκεκριμένη μελέτη διαπιστώνει ότι ο παράκτιος και ο θαλάσσιος τουρισμός αναμένεται να προσφέρουν σημαντικά τα επόμενα χρόνια στην απασχόληση και στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία. Διατηρώ όμως επιφύλαξη ότι ακόμα και αυτή η μελέτη δεν θα λαμβάνει επαρκώς υπόψη της την ιδιαιτερότητα του ελληνικού νησιωτικού περιβάλλοντος.

Θέλω να τονίσω ότι, στην περίοδο της παγκοσμιοποίησης και των ανοικτών συνόρων, η ανάπτυξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της κάθε χώρας είναι ζωτικής σημασίας. Εμείς πιστεύουμε –και νομίζω δίκαια- ότι τα νησιά μας είναι ό,τι ωραιότερο υπάρχει στον κόσμο. Επειδή είναι αποκομμένα από τον κορμό των οικονομικών δραστηριοτήτων της ηπειρωτικής ενδοχώρας, που αποτελεί συγκριτικό μειονέκτημα για παραγωγικές δραστηριότητες, είναι προφανές ότι αν δεν είχαν την τουριστική δραστηριότητα, θα μαράζωναν. Αρκεί κανείς να θυμηθεί τη μεγάλη μετανάστευση που πραγματοποιήθηκε από τα νησιά μας σε όλη την αρχική περίοδο του εικοστού αιώνα και που ανακόπηκε τη δεκαετία του '60 με την ανάπτυξη του τουρισμού.

Αποτελεί πεποίθηση όλων μας ότι η μοναδική πολυνησία, ο πολιτισμός, το ανεπανάληπτο φως, το φυσικό περιβάλλον, οι ιδεώδεις καιρικές συνθήκες, το εκτεταμένο μήκος των ακτών, αποτελούν πόλο έλξης του τουρισμού. Αποτελεί επίσης σημαντική εξέλιξη ότι με την ανάπτυξη των υπηρεσιών ως παραγωγικού τομέα, ο τουρισμός αναπτύχθηκε σ' όλον τον κόσμο και όλο και περισσότερες χώρες προσδοκούν να πάρουν ένα κομμάτι της, του συγκεκριμένου τομέα. Είναι ενδεικτικό ότι, παρά την κρίση που βιώνουμε, τη συστηματική δυσφήμιση που έχει υποστεί η χώρα μας, την οικονομική καθίζηση των περισσότερων δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένου και του εσωτερικού τουρισμού, το 2015 στοχεύουμε σε εισαγόμενο συνάλλαγμα της τάξης άνω των 14 δισ. Ευρώ. Ίσως είναι η καλύτερη επίδοση τομέα της οικονομίας μας.

Σημειώνω λοιπόν ότι, ενώ η Ελλάδα έχει ένα πολύ ισχυρό πρωτογενές τουριστικό πλεονέκτημα, παρατηρείται μια σημαντική ποιοτική υποβάθμιση του περιβάλλοντος και αυξανόμενος έντονος ανταγωνισμός στο Αιγαίο από την Τουρκία. Σημειώνω ότι το 1990 η Ελλάδα είχε 8.000.000 τουρίστες και η Τουρκία 2.000.000. Σήμερα που η Ελλάδα έχει 24.000.000 τουρίστες, η Τουρκία έχει σχεδόν 40.000.000! Η σημερινή λοιπόν πραγματική κατάσταση προσδιορίζεται από την ανάγκη να έχουμε επίγνωση των πραγματικών αλλαγών που συντελούνται, του ανταγωνισμού και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε. Σε κάθε περίπτωση είναι αναγκαίο να συνεχιστεί η οικονομική ανάπτυξη, η δυνατότητα επικερδών επενδύσεων και επιχειρήσεων, με την καλύτερη δυνατή διαχείριση όλων των θεμάτων και κυρίως της βιωσιμότητας του περιβάλλοντός μας. Σωστά τονίζεται στη μελέτη «ESPON-Euroislands» ότι «κάθε περιοχή που δεν είναι πλέον ελκυστική για την εγκατάσταση ανταγωνιστικών οικονομικών δραστηριοτήτων και για την προσέλκυση ή τη διατήρηση ενεργού πληθυσμού, θα παρατηρεί τη συρρίκνωση της κοινωνικο-οικονομικής της βάσης και της συνολικής της βιωσιμότητας».

Σήμερα έχουμε μια σημαντική γνώση των συντελεστών του προβλήματος. Υπάρχει ανάγκη να διαφυλάξουμε το θαλάσσιο περιβάλλον, να έχουμε βιώσιμες θαλάσσιες διαδρομές, να διαχειριστούμε τους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής και ν' αναλάβουμε άμεσα πρωτοβουλίες ώστε ν' αντιμετωπιστεί η υπεραλίευση και η υποβάθμιση των παράκτιων περιοχών. Κανείς δεν γεννιέται σοφός. Αλλά αυτό που έχει τη μεγάλη σημασία είναι να μπορείς να γνωρίζεις και ν' αξιοποιείς την ανθρώπινη γνώση και εμπειρία. Θα θεωρούσα «κεκτημένο» μας ότι για να προχωρήσει η ανάπτυξη, χρειάζεται να σεβαστούμε το πολιτισμικό και φυσικό μας περιβάλλον, να διασφαλίσουμε τη διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, της αλιείας, της διαχείρισης των λιμενικών μας υποδομών, του θαλάσσιου τουρισμού.

Οι μεγαλύτερες δυσκολίες σήμερα προέρχονται από τη βιαιότητα της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας, την έλλειψη νησιωτικής πολιτικής, τη συνεχή υποβάθμιση της ακτοπλοΐας και από τυχόν εφησυχασμό ότι τα πράγματα θα διορθωθούν από μόνα τους. Ευτυχώς, η θάλασσα λειτουργεί σαν ανάχωμα για τα νησιά μας. Το ότι πολλές νησιωτικές περιοχές δεν βιώνουν ακόμα την ένταση της κρίσης, δεν πρέπει να μας εφησυχάζει, γιατί αυτές θα πληγούν με μεγαλύτερη βιαιότητα απ' όσο νομίζουμε. Ο κυριότερος λόγος είναι ότι πολλά από τα νησιά μας εξαρτώνται δυσανάλογα από τον τουρισμό και αποτελεί ψευδαίσθηση

ότι θα μπορέσουν να στραφούν σε άλλες παραγωγικές δραστηριότητες, όπως η γεωργία, η βιομηχανία, ακόμα και η ναυτιλία, με την παλιά της έννοια. Είναι τελείως διαφορετική σήμερα η πληθυσμιακή σύνθεση, η δημογραφική πραγματικότητα και οι δεξιότητες που υπάρχουν.

Οι τέσσερις λέξεις «κλειδιά» που πρέπει να μας οδηγούν είναι: **Εμπιστοσύνη**. Εμπιστοσύνη για επενδύσεις, εμπιστοσύνη του πολίτη προς το κράτος. **Ισορροπία**. Όλο και περισσότερο, ανεξάρτητα από τα γενικά προβλήματα που υπάρχουν, το μέλλον κάθε περιοχής θα εξαρτηθεί από την ικανότητα των τοπικών κοινωνιών να ισορροπούν σε αντικρουόμενα συμφέροντα, να ισορροπούν ανάμεσα στο βραχυχρόνιο και το μακροχρόνιο κέρδος. Σωστός προγραμματισμός και ιδιαίτερη ισορροπία ανάμεσα στην ανάπτυξη και το περιβάλλον. **Ποιότητα**. Η αέναη σύγκρουση ανάμεσα στην ανάπτυξη και το περιβάλλον πρέπει να έχει σαν σημείο τομής την ποιότητα. **Παιδεία και αγωγή**: Οι τουριστικοί προορισμοί που θα επιβιώσουν στον σκληρό ανταγωνισμό, είναι εκείνοι που θα έχουν συνειδητοποιήσει την αξία της νοικοκυροσύνης, της έννοιας «μεράκι» και της έννοιας «φιλοξενία». Όλα αυτά που αναφέρουμε μπορεί να ακούγονται σαν αυτονόητα, αποτελούν όμως το εργαλείο για να βγούμε από την κρίση.

Κάνω ειδική αναφορά στη νησιωτική πολιτική. Νησιωτική πολιτική σημαίνει ότι δεν είναι απαραίτητα εφαρμόσιμες στο νησιωτικό χώρο οι γενικές διατάξεις που ισχύουν για την ηπειρωτική Ελλάδα. Διατάξεις που έχουν σχέση με τη χωροταξία, το φορολογικό καθεστώς, την ενέργεια και όλα τα κρίσιμα θέματα που προσδιορίζουν την οικονομική μας πολιτική. Μια νησιωτική πολιτική, που για τη χώρα μας έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία από οποιαδήποτε άλλη χώρα της Ευρώπης, πρέπει να διαφοροποιείται και από νησί σε νησί. Άλλο η Κρήτη, άλλο η Χίος, άλλο τα μεσαία και άλλο τα μικρά νησιά. Νησιωτική πολιτική σημαίνει ότι θα πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη η άποψη των κατοίκων, των μόνιμων, των εγκατεστημένων παραθεριστών, των επαγγελματιών, για τη φύση της τουριστικής ανάπτυξης που το κάθε νησί επιθυμεί

Ένα από τα προβλήματά μας είναι το πως συζητάμε. Πως βρίσκουμε λύσεις. Στην Ελλάδα δυστυχώς η έννοια «συμβιβασμός» θεωρείται έννοια αρνητική. Στην πράξη όμως αποτελεί πολιτισμική κατάκτηση το να βρίσκεις τα σημεία ισορροπίας με τη λιγότερη δυνατή βία και με κοινωνική συναίνεση. Η υποστήριξη μονοθεματικών απόψεων για λόγους ιδεοληψίας ή συμφέροντος είναι εύκολη. Σε περιόδους κρίσης ενισχύονται οι ακραίες τοποθετήσεις, στις οποίες όλο και περισσότερο θα χρειάζεται επαγρύπνηση και καθαρό μυαλό, ώστε να πετυχαίνουμε δημιουργική σύνθεση.

Ο παράκτιος και θαλάσσιος τουρισμός είναι μια από τις δυναμικότερες μορφές του σύγχρονου τουρισμού και οι δραστηριότητές του συγκροτούν μία από τις μεγαλύτερες αγορές παγκόσμια και θα παρουσιάσει υψηλή αύξηση τα επόμενα χρόνια. Συνήθως η έννοια του παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού περιλαμβάνει το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων, ψυχαγωγίας και αναψυχής, που διεξάγονται στο θαλάσσιο χώρο. Στις δραστηριότητες περιλαμβάνονται η διαμονή, τα εστιατόρια, τα καταστήματα διατροφής, τα έργα υποδομής, όπως οι μαρίνες, οι επιχειρήσεις, οι εξοπλισμοί και οι δραστηριότητες ψυχαγωγίας, όπως οι θαλάσσιες εκδρομές, ο παράκτιος και ο θαλάσσιος οικοτουρισμός, οι κρουαζιέρες, το κολύμπι, το ψάρεμα, οι καταδύσεις. Ως έννοια είναι πολύ ευρεία και κυρίως προσδιορίζεται από το κοινό σημείο του θαλασσινού στοιχείου που εφάπτεται με τη μεταφορά, το ταξίδι και τον τουρισμό. Οι πιο οργανωμένες επαγγελματικές δραστηριότητες είναι η ιδιωτική θαλάσσια περιήγηση, το γιώτινγκ, η κρουαζιέρα και η παράκτια τουριστική ναυτιλία. Προϋπόθεση ανάπτυξης του θαλάσσιου τουρισμού είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής και ανωδομής, όπως μαρίνες, λιμάνια και καταφύγια.

Στο ΣΕΤΕ τα έχουμε αντιληφθεί όλα αυτά. Γνωρίζουμε από πρώτο χέρι τα ανταγωνιστικά μας πλεονεκτήματα και ως σύνολο προσπαθούμε να τα προωθήσουμε όσο μπορούμε. Σας υπενθυμίζω ότι ως Κοινωνικός Εταίρος έχουμε ήδη σχεδιάσει και υλοποιούμε ένα οδικό χάρτη για τον ελληνικό τουρισμό που θα μας πάει έως το 2021, δημιουργώντας 19 δισ. Ευρώ άμεσα έσοδα – ίσως και περισσότερα – 9 επιπλέον μονάδες στο ΑΕΠ και ακόμα 300.000 θέσεις εργασίας. Ο οδικός χάρτης παρουσιάζει 6 κύρια τουριστικά προϊόντα. Ένα από αυτά τα κύρια προϊόντα είναι και ο ναυτικός τουρισμός.

Κυρίες και Κύριοι,

Με βάση τον οδικό άξονα 2021 του ΣΕΤΕ, στον τομέα του ναυτικού τουρισμού θα πρέπει άμεσα να επικεντρώσουμε τις προσπάθειές μας στην προσέλκυση επισκεπτών με λιμάνι επιβίβασης στην Ελλάδα και ενίσχυση των απλών επισκέψεων από πλοία που ξεκινούν από τρίτες χώρες. Ο τομέας της κρουαζιέρας

θα πρέπει επιπλέον να ενισχυθεί με πρόσθετες παρεχόμενες υπηρεσίες, κυρίως με εκδρομές σε παράκτιους προορισμούς, όπως π.χ. οι αστικές περιοχές κοντά στα λιμάνια εκκίνησης. Επιπρόσθετα, είναι καιρός να δημιουργήσουμε νέα και να ενισχύσουμε υφιστάμενα δρομολόγια στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο και να δημιουργήσουμε πρόσθετες νέες θέσεις αγκυροβολίας για μεγάλα κρουαζιερόπλοια, καθώς και ενός νέου αποκλειστικού τερματικού σταθμού για κρουαζιερόπλοια στο λιμάνι του Πειραιά. Επίσης πρέπει να αναπτύξουμε και άλλους προορισμούς ως λιμάνια επιβίβασης για κρουαζιερόπλοια, π.χ. το Ηράκλειο (Ανατολική Μεσόγειος και Αιγαίο) και τη Θεσσαλονίκη (θεματικός, θρησκευτικός και τουρισμός πόλης), αλλά και να αναβαθμίσουμε το επίπεδο εξυπηρέτησης, τόσο για τα κύρια, όσο και για τα δευτερεύοντα λιμάνια (λιμάνια επιβίβασης και λιμάνια διέλευσης).

Παράλληλα, οι κύριες προτεραιότητες για την ανάπτυξη του τουρισμού σκαφών αναψυχής θα πρέπει να είναι:

- Η αναβάθμιση των υποδομών σε τουριστικούς λιμένες και μαρίνες, κυρίως μέσω της εν εξελίξει διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων.
- Η επιλογή τοποθεσιών για 15-20 νέες μαρίνες επιπλέον των σχεδίων του ΤΑΙΠΕΔ.
- Η αναβάθμιση παρωχημένων τουριστικών λιμανιών και μαρίνων και δημιουργία μαρίνων υψηλής ποιότητας που θα προσελκύσουν τουρίστες υψηλών εισοδημάτων
- Η αναβάθμιση των μαρίνων ώστε να εξασφαλιστεί η διαρκής διαθεσιμότητα ενός ελάχιστου επιπέδου υπηρεσιών (24ώρη διαθεσιμότητα των βασικών υπηρεσιών, π.χ. ηλεκτρική ενέργεια, καύσιμα, νερό, και φαρμακείο).
- Καθώς και η επανεξέταση χωροταξικών, φορολογικών, ρυθμιστικών και αναπτυξιακών μέτρων (π.χ. βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μαρίνων, αναθεώρηση του χωροταξικού πλαισίου με χαρτογράφηση όλων των μαρίνων, σαφής καθορισμός των ορίων των μαρίνων και των αντίστοιχων δικαιωμάτων χρήσης γης, άρση των περιορισμών καμποτάζ, κλπ.)

Και στο ΣΕΤΕ δεν σταματάμε μόνο στον Οδικό χάρτη, υλοποιούμε με τη Marketing Greece διεθνείς καμπάνιες ειδικά για το γιώτινγκ και τον παράκτιο τουρισμό. Ενισχύουμε με διαφημίσεις και άλλες προωθητικές ενέργειες τα νησιά μας, με το portal discovergreece.com το οποίο είναι διαθέσιμο σε έξι γλώσσες, προωθούμε το σύνολο των ελληνικών τουριστικών προϊόντων και των ανταγωνιστικών μας πλεονεκτημάτων. Ταυτόχρονα δεν ξεχνάμε την παιδεία και την εκπαίδευση. Με το Ινστιτούτο του ΣΕΤΕ, προσπαθούμε να περάσουμε στις νέες γενεές τουριστική συνείδηση. Να μεταλαμπαδεύσουμε τη συσσωρευμένη μας γνώση, αλλά και να εκπαιδεύσουμε σε νέες τεχνολογίες, να δημιουργήσουμε πρότυπα που θα ενισχύσουν τη διαφορετικότητα και την ποιότητα του ελληνικού τουρισμού. Και τέλος, με τη μονάδα *sete intelligence*, καταγράφουμε, αναλύουμε, δημιουργούμε μια πραγματική ελληνική τράπεζα στοιχείων για τον τουρισμό μας, ώστε να είμαστε σε θέση να χρησιμοποιούμε στοιχεία για να χαρτογραφούμε τις παγκόσμιες τάσεις και να οδηγούμε τον ελληνικό τουρισμό σε πιο ήρεμα νερά.

Κλείνοντας την εισήγησή μου, θέλω να τονίσω τις δυνατότητες και τη σημασία του θαλάσσιου τουρισμού για τη νησιωτική οικονομία. Τα νησιά μας έχουν να ωφεληθούν πολλά με μια ευνοϊκή πολιτική, η οποία θα έχει σαν στόχο τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών.

Σας ευχαριστώ